

Natura 2000-beheerplannen voor de duinen van Zuid-Holland

KAREL-HENK GROOTJANS

Alle Nederlandse duingebieden zijn of worden binnenkort aangewezen als Natura 2000-gebied. De meeste mensen hebben maar een vaag idee van wat dat inhoudt. Bovendien wordt voor al die gebieden ook nog een Natura 2000-beheerplan opgesteld. Dat klinkt mooi, maar wat heb je eraan?

Het voorkomen van de kleine parelmoervlinder is gekoppeld aan viooltjes, omdat alleen deze plant als waardplant dient. Foto: René van Rossum.

Natura 2000 is het Europese netwerk van beschermde natuurgebieden. In Nederland gaat het in totaal om 162 Natura 2000-gebieden waaronder achttien duingebieden. Zeven hiervan liggen geheel of gedeeltelijk in Zuid-Holland. Voor elk Natura 2000-gebied zijn natuurdoelen vastgesteld en moet een Natura 2000-beheerplan worden opgesteld. In die beheerplannen staat hoe de natuurdoelen gehaald moeten worden: waar moeten struwelen worden weggehaald, waar komt begrazing en wie doet wat? Daarnaast wordt ook bekeken of andere functies, zoals recreatie of waterwinning geen belemmering zijn voor de natuurdoelen. De provincie Zuid-Holland is verantwoordelijk voor het opstellen van de Natura 2000-beheerplannen voor de duingebieden Meijndel & Berkheide, Westduinpark & Wapendal, Solleveld & Kapittelduinen, Voornes Duin en Duinen Goeree & Kwade Hoek. Het beheerplan voor de Coepelduynen wordt opgesteld door het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie. De duinen ten noorden van Noordwijk maken deel uit van Zuid-Kennemerland Zuid en vallen daarom onder de verantwoordelijkheid van de provincie Noord-Holland.

Onze duinen zijn Europese top

Doordat Natura 2000 een Europees netwerk is, richt het zich vooral op natuurgebieden en natuurwaarden die op Europees niveau waardevol zijn. Onze duingebieden zijn hier een uitstekend voorbeeld van. Binnen Nederland ligt een groot deel van de goed ontwikkelde droge duingraslanden en vochtige duinvalleien in Europa. Verschillende plantengemeenschappen zijn grotendeels tot Nederland beperkt. Zelfs quindoorns zijn Europees gezien bijzonder. In diverse Zuid-Hollandse duingebieden leven zeldzame soorten als lepelaar, noordse woelmuis en groenknolorchis. Van de lepelaar broedt ruim een kwart van de EU-populatie in Nederland.

De duinen van Zuid-Holland een zodanig hoge waarde, dat ze tot de top van de Europese natuur worden gerekend. Beheerplannen richten zich onder meer op uitbreiding en kwaliteitsverbetering van droge duingraslanden. Foto: Joost Bouwmeester.

De Nederlandse ondersoort van de noordse woelmuis komt zelfs alleen in ons land voor.

Ambitieuze plannen

In de beheerplannen voor de duingebieden in Zuid-Holland wordt vooral ingezet op uitbreiding en kwaliteitsverbetering van vochtige duinvalleien en droge duingraslanden. Door het dichtgroeien van deze open duintypen met struweel en bos zijn bijzondere soorten als parnassia en tapuit de afgelopen decennia sterk afgenomen. Volgens het beheerplan voor het Haagse Westduinpark (tussen Scheveningen en Kijkduin) worden in de komende jaren op grote schaal droge duingraslanden hersteld. De gemeente Den Haag gaat de huidige 50 hectare duingraslanden uitbreiden tot 70 hectare. De grootste uitbreidingen zijn gepland in het noordelijk deel van het Westduinpark (tegen de Wieringsestraat) en in het midden (de Natte Pan). In Solleveld & Kapittelduinen, het duingebied tussen Kijkduin en Hoek van Holland, is de ambitie om de huidige 200 hectare droog duingrasland de komende jaren met met zo'n 25 hectare uit te breiden. Vooral in de zeereep en in de Van Dixhoorndriehoek (het driehoekige duingebied bij Hoek van Holland) kan veel duindoornstruweel worden weggehaald. Op die manier ontstaat weer genoeg leefgebied voor duinviooltje, kleine parelmoervlinder en zandhagedis. Dit zijn ambitieuze plannen, die hard nodig zijn om de achteruitgang van natuurwaarden in deze duingebieden te stoppen.

Oude knelpunten oppakken

Het opstellen van Natura 2000-beheerplannen is ook een goed moment om al lang bestaande knelpunten op te pakken. Vooral over zaken die nooit helemaal goed georganiseerd waren, worden betere afspraken gemaakt. Een voorbeeld

is het toezicht. Als gevolg van betreding buiten de paden, mountainbiken en kamperen in het duin werd het leefgebied van soorten als zandhagedis en nachtegaal verstoord. Adequaat optreden tegen dergelijke illegale activiteiten verliep altijd moeizaam. De samenwerking tussen terreinbeheerders, politie, gemeenten en provincie binnen het nieuwe beheerplan leidde ertoe dat de regels in Solleveld & Kapittelduinen nu beter worden gehandhaafd. Ook over de financiering van herstelmaatregelen zijn nieuwe afspraken gemaakt. De resultaten daarvan zullen we de komende jaren in de praktijk gaan zien.

Alle partijen aan tafel

Om al deze zaken voor elkaar te krijgen zijn samenwerking en draagvlak noodzakelijk. Bij de beheerplannen zijn daarom veel organisaties betrokken. Naast gemeenten, waterschappen en terreinbeheerders als Dunea en het Zuid-Hollands Landschap zijn ook belangenorganisaties partij. Stichting Duinbehoud, Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging (KNNV) en lokale natuurorganisaties denken mee over de uitwerking van natuurdoelen. Daarnaast zitten ook landbouworganisaties (LTO), recreatieondernemers (Recron), ANWB, Havenbedrijf Rotterdam en Kamer van Koophandel aan tafel om hun belangen te behartigen.

Deze samenwerking leidt tot resultaten. Het Hoogheemraadschap van Delfland en Dunea verhogen als proef de dynamiek in de zeereep in Solleveld. Toelaten van meer verstuiwing in de zeewering leidt tot betere, natuurlijke 'witte duinen'. Ook de landinwaarts gelegen duingraslanden profiteren ervan. De aanvoer van kalkrijk zand helpt tegen verzuring en vergrassing. In het Westduinpark zoekt de gemeente Den Haag met natuurorganisaties en hondenbezitters naar een oplossing om de effecten van het uitlaten van honden in de Bosjes van Poot te beperken. Doel is de oorspronkelijke stins flora met voorjaarsplanten als daslook en wilde hyacint te herstellen.

Vaststellen, uitvoeren en monitoren

Zoals het er nu naar uit ziet, zullen de Natura 2000-beheerplannen voor de Zuid-Hollandse duinen begin 2011 klaar zijn en officieel worden vastgesteld. Daarna beginnen de beheerders met het uitvoeren van de afgesproken maatregelen. Ze hebben daar zes jaar de tijd voor, de looptijd van het (eerste) beheerplan. Om te zorgen dat alles ook daadwerkelijk gebeurt, worden allerlei zaken gemonitord. In DUIN zult u regelmatig op de hoogte worden gehouden van de projecten die zijn uitgevoerd en welke resultaten daarmee geboekt worden.

KAREL-HENK GROOTJANS IS NATURA 2000-PROJECTLEIDER BIJ ROYAL HASKONING.

De lepelaar, een markante verschijning in Zuid-Holland. De duinen zijn van groot belang voor deze soort.

*Foto: René van Rossum (vliegend)
Joost Bouwmeester.*

